

Viite: Kuulemispyyntö energiaverotuksen uudistamisesta 3.3.2020

Lausunto energiaverotyöryhmälle: Energiaturpeen käyttö puolittuu jo 2025 mennessä – turveveron korotus kärjistää polttoainemarkkinoita

Bioenergia ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi osana kestävän verotuksen tiekartan ensimmäisen vaiheen valmistelua ja esittää seuraavassa keskeisiä näkemyksiään ratkaisuiksi, jotka edistävät hallituksen ilmastotavoitteita taloudellisesti tehokkaimmin, nopeuttavat siirtymää pois fossiilisista polttoaineista ja jotka samalla täyttävät sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimukset. Varaamme mahdollisuuden erillisen esitysaineiston koostamiseen vielä tältä pohjalta varsinaiseen kuulemiseen torstaina 19.3. klo 12.30 – 14.00.

Turvetta käytetään energiantuotannossa erityisesti sisämaassa kaukolämmön, teollisuuden lämmön ja sähkön tuottamiseen CHP-laitoksissa, kaukolämmön erillistuotannossa, sähkön tuotantoon CHP-laitosten lauhdeturbiineissa sekä hieman rakennuskohtaisissa lämmitysjärjestelmissä. Kiinteää biomassaa käytetään vastaavissa laitoksissa kuin turvetta, ja sen käyttö on tällä hetkellä lähes kolminkertaista energiaturpeen käyttöön nähden. Energiaturpeen käyttö on vähentynyt merkittävästi viime aikoina päästöoikeuden hinnan nousun myötä

Energiantuotannossa EU:n päästökaupalla varmistetaan se, että energiantuotanto ja muut päästökauppaan kuuluvat sektorit vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä. Mitä korkeampi on päästöoikeuden hinta, sitä heikompi on turpeen kilpailukyky polttoaineena. Turpeen kivihiltä alhaisemmalla verolla on pyritty siihen, ettei turve kotimaisena polttoaineena korvautu ulkomaisella kivihieillä, minkä puolestaan on nähty parantavan energiantuotannon huoltovarmuutta sekä lisäävän työllisyyttä ja luovan myönteisiä vaikutuksia aluetalouteen. Vastaavasti CHP-tuotannon tukemista on perusteltu sen kilpailukyvyyn säilyttämällä energiatehottomampaan sähkön erillistuotantoon nähden ja päästökaupan kanssa päällekkäisen CO₂-ohjauksen vähentämisellä. Koska CHP-tuotannon verotuki parantaa suoraan ja turpeen laskennallinen verotuki on välillisesti metsähakkeen tuotantotuen kautta parantanut CHP-laitosten kannattavuutta suhteessa erilliseen lämmöntuotantoon, on verotukia perusteltu myös sähkön toimitusvarmuuden näkökulmasta tarkoituksenmukaisina.

Vastaamme seuraavassa osaltamme energiaverotyöryhmän esittämiin kysymyksiin:

1) Miten turvetta tulisi kohdella energiaverotuksen uudistamisessa? Jos turpeen veroa ei koroteta, turpeen verotuki kasvaa hallitusohjelman kirjausten toteuttamisen myötä.

EU:n päästökauppa on jo vähentänyt ja tulee jatkossa vähentämään energiaturpeen käyttöä. Päästöoikeuden hinnan viime vuosien nousulla on jo nyt valtava vaikutus toimialaan. Sen vaikutukset alkavat vasta vähitellen näkyä energiaturpeen kysynnässä, alan yritysten siirtymisessä muille toimialoille ja työllistävyyden vähenemisenä sekä uusien tuotantopinta-alojen avaamisessa. Turvetoimialan suurin toimija Vapo Oy on ilmoittanut, että sen toimittaman energiaturpeen myynti puolittuu 2025 mennessä. Vapo aikoo samalla myös puolittaa omat CO₂-päästönsä ml. tuotantoalueet. Nykyisissä olosuhteissa samantyyppinen kehitys on käynnissä muillakin tuottajilla.

On ilmeistä, että uuden komission Green Dealin olosuhteissa, ilmastotavoitteiden jatkuvasti kiristyessä päästöoikeuksien hinta jatkaa nousutrendiään.

Energiaturpeen käyttäjien näkökulmasta turve hillitsee polttoaineiden hintoja ja siten myös kaukolämmön hintaa. Kaukolämmön hintapaineita voi paikallisesti lisätä turpeen hinnannousun heijastuminen energiapuun hintaan. Tässä kohdin on huomattava, että esim. Afryn selvitys Energiaverotuet ja kustannustehokas huoltovarmuus (30.9.2019) ei voinut ottaa huomioon yksittäisiä kaukolämpöverkkoja ja niiden kaukolämmön kilpailukykyä ja vaihtoehtoja vaan veromuutosten epäsuoria vaikutuksia kaukolämmön kilpailukykyyn arvioitiin ainoastaan koko maan kattavan suuruusluokka-arvion avulla. Myöskään sähkön siirto- ja jakeluverkkoja ei tarkasteltu tässä työssä. On selvää, että paine kuitupuun ohjautumisesta alueellisesti energiakäyttöön kasvaksi, mikä on hallitusohjelman tavoitteiden vastaista.

Siten hallituksen ilmastotavoitteen toteuttamiseksi turpeen veronkorotusta ei sinänsä tarvita. Se päinvastoin kärjistää tilannetta polttoainemarkkinoilla ja vähentää energiaturvetta tuottavien ja käyttävien yritysten sopeutumiskykyä. Veronkorotuksella kiihdytettäisiin ja kärjistettäisiin muutosta aiheuttaen ehkä suoranaisen romahduksen, mikä olisi myös vastoin oikeudenmukaiselle siirtymälle asetettuja tavoitteita.

Valtion vuoden 2020 talousarviossa turpeen laskennalliseksi verotueksi vuonna 2018 arvioitiin 180 miljoonaa euroa. Bioenergia ry:n arvion mukaan vuoden 2019 käyttö oli noin 20 % pienempi kuin vuonna 2018 ja lisäksi turpeen veroa nostettiin vuoden 2019 alussa 1,9 €/MWh tasolta 3,0 €/MWh:oon. Jos käyttö puolittuu 2025 mennessä arvioimme jo tämän vaikuttavan nykytilanteessa laskennallista verotukea pienentävästi.

2) Mikä on näkemyksenne fossiilisten energiaverotukien (CHP, turve, maatalous) poistamisesta päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa? Entä huoltovarmuuden näkökulmasta? Aiemman selvityksen mukaan verotukien (CHP, turve, kiinteän biomassan verottomuus) poisto aiheuttaisi haasteita huoltovarmuudelle, mutta olisivat ratkaistavissa

CHP-verotuki ja energiaturpeen laskennallinen verotuki kohdistuvat lähes kokonaan polttoaineisiin päästökauppasektorilla (lähes 90 %¹ energiaturpeen käytöstä on päästökaupan piirissä). Suurin paine päästövähennyksille Suomella on sen kansallisella vastuulla olevilla sektoreilla - taakanjako- ja maankäyttösektoreilla, kun taas päästökauppasektoria ohjataan tehokkaimmin EU-tason toimin.

Jos Suomi vähentää kansallisin politiikkatoimin päästöjä päästökauppasektorilla, sen tulisi myös huolehtia vapautuvien päästöoikeuksien mitätöinnistä – muussa tapauksessa haluttua ilmastovaikutusta ei todellisuudessa saada ns. vesisänky -vaikutuksen takia. Esimerkiksi Saksa aikoo mitätöidä kivi- ja ruskohiilen käytöstä vapautuvat päästöoikeudet. Mitätöinti taas lisää politiikkatoimien kustannuksia. Esimerkiksi yhden miljoonan tonnin päästöoikeuksien mitätöinti vuosittain maksaisi tämän hetken hintatasolla n. 20 miljoonaa euroa.

Kun otetaan huomioon nopea markkinoiden jo ohjaama kehitys energiaturpeen käytön vähenemiseen, turvetoimialan ja energiaturpeen käyttäjien omat toimet puolittaa turpeen polton päästöt jopa puolet hallitusohjelmaan kirjattua nopeammin (2020 → 2025 -2,2 Mt CO₂) sekä juuri asetettu työryhmä, tulisivatkin nyt analysoida ensin eri veropäätösten seurauksia työllisyydelle, polttoainemarkkinoille sekä huolto- ja toimitusvarmuuteen. Tällaisen perusteellisen analyysin tekemiseen työryhmän toimikausi 31.3.2020 – 31.3.2021 ja kahdessa vaiheessa toteutuva kestävä verotuksen tiekarttatyö antavat hyvät mahdollisuudet. Hallituskauden loppupuoliskolla ehditään vielä hyvin tehdä tarvittavia päätöksiä myös turpeen verokohtelusta, mikäli markkinoiden kehitys ja energiaverotuksen kokonaisuudistus sitä lopulta edellyttäisivät. Tämä ajoittuisi hyvin myös uuden EU-ohjelmakauden 2021 – 2027 alkuun ja mahdollisuuksiin hyödyntää mm. oikeudenmukaiseen siirtymään varattuja lisäresursseja.

Energiaturpeen käytön nopea väheneminen noin tekniseen minimitasoon veisi pohjan sen käytöltä huoltovarmuuspolttoaineena. Bioenergia ry yhtyy em. Afryn selvityksen johtopäätöksiin, että jos

¹ Turpeen kulutus vuonna 2018 oli 17,2 TWh. Energiaviraston mukaan päästökauppasektorilla turvetta käytettiin 15,1 TWh vuonna 2018. Siten päästökauppasektorin osuus oli noin 88 %.

energiaturpeen normaaliaikainen käyttö loppuu, loppuu myös sen markkinaehtoinen tuotanto, eikä ole mitään varastoida huoltovarmuustilanteita varten. Energiaturpeen keskimääräisen vuotuisen käytön laskiessa alle 5 TWh:n tason edellytykset markkinaehtoiselle tuotannolle häviävät.

Turpeen tuotantoon ja kuljetukseen käytettävä kalusto ja henkilöstön osaaminen ovat jo nyt ohenemassa nopeasti. Turpeesta jalostettavat korkeamman jalostusasteen tuotteet eivät riitä näillä näkymin kompensoimaan tätä resurssien vähenemistä ja takaamaan riittävää, kustannustehokkaasti toimivaa turpeen tuotantoketjua huolto- ja toimitusvarmuuden kannalta. Mikäli turvetta ei ole saatavissa lisääntyvää bioenergian käyttöä tukemaan ja tarvittaessa heikompileatuisia eria priimaamaan, niin energian toimitus- ja huoltovarmuuden ylläpitäminen ilman fossiilisia polttoaineita voi muodostua vaikeaksi tällä vuosikymmenellä.

Lämpö- ja voimalaitoksissa käytettävä bioenergia perustuu Suomessa metsätalouden ja -teollisuuden sivuvirtoihin. Näitä ovat esimerkiksi mustalipeä, puru, kuori, puutähdehake, pienpuu, hakkuutähteet ja kierrätyspuu. Bioenergia ry:n mielestä biomassan valmistevero sähkön ja lämmöntuotannossa ei lähtökohtaisesti ole yhteensopiva kestävän verotuksen tiekartan tavoitteiden kanssa. Veron käyttöönotto hidastaisi siirtymää pois fossiilisista polttoaineista. Biomassan valmistevero loisi alan toimijoille myös signaalin, että biomassan energiakäyttöä halutaan vähentää tilanteessa, jossa näköpiirissä on bioenergian lähes väistämätön kasvu fossiilisen energian nopeaksi korvaamiseksi niin Suomessa kuin koko EU-alueella. Valmistevero loisi kannustimen viedä teollisuudelle kelpaamaton biomassa poltettavaksi muualle, missä jakeille on kysyntää. Sitä ei ilmastotavoitteiden näkökulmasta voi pitää tavoiteltavana.

3) Miten kirjaus, jossa verotukea yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa pienennetään sekä korotetaan verotasoa lämmityspolttoaineissa niin, että verotulot kasvavat yhteensä 100 milj. euroa vaalikauden aikana tulisi toteuttaa? Esimerkiksi: tulisiko muutos toteuttaa painottaen CHP-tuen poistoa vai polttoaineiden verojen korottamista?

Bioenergia ry:n mielestä kestävän verotuksen tiekartan tavoitteisiin tulisi päästä ensisijaisesti keskittymällä uudistuksissa fossiilisten tuontipolttoaineiden käytön vähentämiseen. Se olisi loogista myös siitä näkökulmasta, että hallitusohjelman toinen kärkitavoite on tehdä Suomesta maailman ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. Turve ei Suomessa käytetyssä polttoaineiden luokittelussa ole fossiilinen polttoaine.

Veronkorotukset tulisi kohdistaa polttoaineiden CO₂-komponenttiin ilmasto-ohjaavuuden lisäämiseksi.

4) Mikä olisi mielestänne paras tapa toteuttaa energiaintensiivisten yritysten energiaveronpalautuksen poistaminen ja sähköveroluokan II alentaminen EU-minimiin?

Bioenergia ry:llä ei ole tähän kysymykseen kantaa.

Lisätiedot: toimialapäällikkö Hannu Salo, 040 5022 542, hannu.salo(a)bioenergia.fi

Ystävällisin terveisin,

Harri Laurikka
Toimitusjohtaja
Bioenergia ry